

ARBETSMILJÖ
VERKET

AFS 2015:2

Kvarts – stendamm i arbetsmiljön

Kvarts – stendamm i arbetsmiljön

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om kvarts – stendamm i arbetsmiljön

ISBN 978-91-7930-623-6
ISSN 1650-3163

ARBETSMILJÖVERKET

112 79 Stockholm, Telefon: 010-730 90 00

E-post: arbetsmiljoverket@av.se

www.av.se

BESTÄLLNINGSDRESS

Arbetsmiljöverket

112 79 Stockholm

Telefon 010-730 90 00 www.av.se

I Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

Föreskrifter är bindande regler. Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. Allmänna råd är inte bindande, utan innehåller rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende. De kan t.ex. upplysa om lämpliga sätt att uppfylla kraven och visa på praktiska lösningar.

Observera att hänvisningar till författningar alltid avser författningens ursprungliga nummer. Senare ändringar och omtryck kan förekomma.

När det gäller ändringar och omtryck av Arbetarskyddsstyrelsens och Arbetsmiljöverkets författningar hänvisas till senaste Förteckning över föreskrifter och allmänna råd.

Innehåll

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om kvarts – stendamm i arbetsmiljön

Syfte	5
Tillämpningsområde	5
Till vem riktar sig föreskrifterna	6
Definitioner	6
Systematiskt arbetsmiljöarbete	7
Planering, undersökning och riskbedömning	8
Val av åtgärder	9
Dokumentation av undersökning, riskbedömning och val av åtgärder	10
Åtgärder	10
Begränsning av användning	10
Begränsning av dammspridning	11
Val av arbetsutrustning	11
Rengöring	12
Skydd av arbetstagare	12
Andningsskydd	12
Uppföljning av åtgärder	13
Hanterings- och skyddsinstruktioner	14
Kunskaper vid arbete med kvartshaltigt material	15
Mätningar	15
Egna mätningar	15
Referensmätningar	16
Medicinska kontroller	16
Anmälan av mobila anläggningar	17
Bestämmelser om sanktionsavgifter	17

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om kvarts – stendamm i arbetsmiljön;

AFS 2015:2

Utkom från trycket
den 10 juni 2015

beslutade den 28 maj 2015.

Arbetsmiljöverket föreskriver¹ följande med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) och beslutar följande allmänna råd.

Syfte

1 § Syftet med dessa föreskrifter är att förebygga ohälsa när det finns risk att arbetstagare utsätts för kvartshaltigt damm i arbetet.

Allmänna råd: Ohälsa i form av silikos, stendammslunga, kan bli en konsekvens av att andas in de finaste inandningsbara, s.k. respirabla, dammpartiklarna av kvarts. Risken för lungcancer ökar hos personer med silikos.

Exponering för kvartshaltigt damm är mycket vanligt i arbetslivet. Stendamm som kan uppstå vid hantering av berg-, sten- och sandmaterial innehåller oftast kvarts.

Tillämpningsområde

2 § Dessa föreskrifter gäller alla verksamheter där man, annat än vid enstaka tillfällen, hanterar material som innehåller mer än tre viktprocent kvarts med undantag för det som anges i andra stycket.

Inom jordbruksverksamhet gäller föreskrifterna endast för arbete där man hanterar jord- och sandförorenade jordbruksprodukter inomhus.

Allmänna råd: Exempel på verksamheter som omfattas av föreskrifterna är mineralutvinning, sand-, grus- och berghantering, byggnads- och anläggningsarbete och sandupptagning bland annat från gator.

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (EGT L 204, 21.7.1998, s. 37, Celex 31998L0034).

Dessutom omfattas verksamheter inom stål- och metallframställning, betong- och betongvaruindustri, stenindustri, porslins- och keramik-tillverkning, glas- och slipvarutillverkning, färg-, plast- och limtillverkning samt verksamheter vid gjuterier, asfaltverk, rotsakshantering inomhus och tandtekniska laboratorier. Exempel på hantering av kvartshaltigt material vid enstaka tillfällen kan vara grusning och sopning av gångar.

Föreskrifterna gäller också verksamheter där material som innehåller kristobalit hanteras.

Till vem riktar sig föreskrifterna

3 § Arbetsgivaren ansvarar för att dessa föreskrifter följs. Med arbetsgivare likställs den som hyr in arbetskraft.

Den som driver verksamhet utan anställd ska följa dessa föreskrifter enligt 3 kap. 5 § andra stycket arbetsmiljölagen (1977:1160), men är inte skyldig att uppfylla kraven i 9, 18, 21 och 26 §§.

Allmänna råd: Den som anlitar inhyrd arbetskraft har ett ansvar som till stor del motsvarar en arbetsgivares arbetsmiljöansvar.

Inom bygg- och anläggningsverksamhet har byggherrar och byggarbetsmiljösamordnare ett ansvar för att ta hänsyn till arbetsmiljörisiker när det gäller hantering av kvartshaltigt material enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om byggnads- och anläggningsarbete. Motsvarande ansvar har den som är samordningsansvarig enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om berg- och gruvarbete.

Definitioner

4 § I föreskrifterna används följande ord och fraser med nedanstående betydelse.

Exponering	Att utsättas för kvartshaltigt damm genom inandning.
Hantering	Användning, bearbetning, brytning, omhändertagande, rivning och transport. I begreppet transport ingår även lastning och lossning.

Kristobalit	Högtemperaturform av kvarts som bildas vid 1 470 °C.
Kvarts	Kristallin kiseldioxid även i form av kristobalit liksom kiseldioxid med delvis ordnad kristallstruktur.
Kvartshaltigt damm	Damm som uppkommer vid hantering av kvartshaltigt material.
Kvartshaltigt material	Material som innehåller mer än tre viktprocent kvarts.
Respirabelt kristobalitdamm	De inandningsbara luftburna dammpartiklarna av kristobalit som når längst ner i luftvägarna, ända till alveolerna i lungorna.
Respirabelt kvartsdamm	De inandningsbara luftburna dammpartiklarna av kvarts som når längst ner i luftvägarna, ända till alveolerna i lungorna.
Referensmätningar	En serie exponeringsmätningar av halten respirabelt kvartsdamm eller respirabelt kristobalitdamm utförda under en viss typ av arbete och under vissa dokumenterade förhållanden.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

5 § I Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete finns regler om att arbetsgivaren regelbundet ska undersöka arbetsförhållandena och bedöma vilka risker som kan förekomma i verksamheten. Där finns också regler om att arbetsgivaren ska vidta åtgärder för att förebygga ohälsa.

I 6–25 §§ nedan specificeras hur arbetsgivaren ska göra för att uppfylla kraven i föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete och minimera riskerna för exponering när det gäller hantering av kvartshaltigt material.

Planering, undersökning och riskbedömning

6 § Arbetsgivaren ska planera arbetet där kvartshaltigt damm kan uppkomma eller spridas, samt genomföra åtgärder så att exponeringen blir så låg som möjligt under hela arbetsprocessen. Exponeringen för respirabelt kvartsdamm eller respirabelt kristobalitdamm ska alltid vara under det hygieniska gränsvärdet. Antalet personer på arbetsstället som kan exponeras för kvartshaltigt damm ska begränsas så långt som möjligt.

Allmänna råd: Gränsvärdet för respirabelt kvartsdamm och för respirabelt kristobalitdamm finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hygieniska gränsvärden.

7 § Arbetsgivaren ska undersöka arbetsförhållandena och bedöma risken för exponering för kvartshaltigt damm på arbetsstället innan ett arbete som innebär hantering av kvartshaltigt material påbörjas. Därefter ska arbetsgivaren göra en ny undersökning och riskbedömning när förhållandena på arbetsstället förändras på sådant sätt att det kan påverka exponeringen.

Undersökningen och riskbedömningen ska omfatta

1. vilka arbetsmoment som kan innebära risk för exponering för kvartshaltigt damm,
2. källor till uppkomst och spridning av det kvartshaltiga dammet,
3. driftsförhållanden,
4. bedömning av exponering i förhållande till det hygieniska gränsvärdet, och
5. bedömning om risken är sådan att åtgärder är nödvändiga.

Arbetsgivaren ska ha tillgång till den kompetens som behövs för att göra riskbedömningen.

Allmänna råd: Förhållandena på arbetsställen och risken att exponeras varierar beroende på typen av verksamhet, som till exempel om verksamheten bedrivs inomhus eller utomhus, halten av kvarts i hanterat material, graden av automatisering m.m.

När man bedömer risker i bygg- och anläggningsarbete eller arbete vid mobila anläggningar är det viktigt att särskilt uppmärksamma olika yttre faktorer som kan påverka exponeringen och därmed risken. Sådana faktorer kan, till exempel vid täktarbete, vara årstid, väderlek och upplagens placering.

Bedömningen av exponering för kvartshaltigt damm kan göras genom

- arbetsgivarens egen bedömning,

- användning av exponeringsmodeller,
- egna mätningar på arbetsstället, se 23 §,
- användning av referensmätningar, se 24 §,
- erfarenhet och kunskap inom branschen om risker och graden av exponering vid olika verksamheter eller olika arbetsmoment, och
- tillgänglig risk- och skyddsinformation som uppgifter i säkerhetsdatablad eller liknande.

Val av åtgärder

8 § Arbetsgivarens riskbedömning ska ligga till grund för valet av åtgärder som minskar risken för exponering. Åtgärderna ska leda till att exponeringen blir så låg som möjligt och att ingen på arbetsstället utsätts för halter av respirabelt kvartsdamm eller respirabelt kristobalitdamm över de hygieniska gränsvärdena.

Åtgärder ska väljas i följande prioritetsordning:

1. Eliminera risken.
2. Begränsa risken.
3. Skydda arbetstagarna mot risken.

Allmänna råd:

1. Risken kan elimineras genom att
  - a) välja material, se 10 §,
  - b) välja arbetsmetod, se 11 och 12 §§.
2. Risken kan begränsas genom att
  - a) välja lämplig arbetsutrustning, se 13 §,
  - b) kapsla in eller avskärma den dammalstrande processen,
  - c) använda processventilation vid dammkällan,
  - d) begjuta materialet med vatten eller dammbindande blandningar,
  - e) utföra arbetet från hytt, se 14 §,
  - f) underhålla utrustning och anordningar, se 20 §, och
  - g) rengöra regelbundet, se 15 och 16 §§.
3. När ovan nämnda åtgärder inte är genomförbara eller tillräckliga, kan man minimera riskerna för de enskilda arbetstagarna genom användning av personlig skyddsutrustning, se 17 och 18 §§ om andningsskydd.

Om det behövs kan man genomföra flera åtgärder i kombination.

Det är lämpligt att ta hänsyn till de åtgärder som branschen rekommenderar vid bestämda driftsförhållanden eller arbetsmoment.

Dokumentation av undersökning, riskbedömning och val av åtgärder

9 § Resultat av undersökning av arbetsförhållanden, riskbedömning och val av riskreducerande åtgärder ska dokumenteras skriftligt. Dokumentationen ska vara tillgänglig på arbetsstället.

Dokumentationen ska innehålla uppgifter enligt 7 § punkterna 1–5, och val av riskreducerande åtgärder enligt 8 §.

Dokumentationen ska även innehålla följande uppgifter:

1. Vilka personer som ska genomgå medicinska kontroller enligt 26 §.
2. Vilka personer som deltagit i riskbedömningen.
3. Datum och underskrift av den som är ansvarig för riskbedömningen.

Den arbetsgivare som inte kan uppvisa dokumentation enligt första och andra stycket, ska betala sanktionsavgift, se 28 §.

Lägsta avgiften är 15 000 kronor och högsta avgiften är 150 000 kronor. För den som har 500 eller fler sysselsatta är avgiften 150 000 kronor. För den som har färre än 500 sysselsatta ska sanktionsavgiften beräknas enligt följande:

Avgift = 15 000 kronor + (antalet sysselsatta – 1) x 271 kronor.

Summan ska avrundas nedåt till närmaste hela hundratal.

Allmänna råd: Uppgifter i dokumentationen kan lämpligen föras in under följande rubriker:

1. Arbetsmoment.
2. Källor till uppkomst och spridning av det kvartshaltiga dammet.
3. Driftsförhållanden.
4. Bedömning av exponering.
5. Bedömning av risken och behov av åtgärder.
6. Valda riskreducerande åtgärder enligt 8 §.

Dokumentationen anses vara tillgänglig om arbetsgivare, arbetstagare, skyddsombud och Arbetsmiljöverket kan få tillgång till den vid behov. Dokumentationen kan finnas i pappersform eller i elektroniskt format.

Åtgärder

Begränsning av användning

10 § Vid planerad användning av kvartshaltigt material ska arbetsgivaren om möjligt byta ut det kvartshaltiga materialet mot ofarligt eller mindre farligt material.

Allmänna råd: Om det inte är möjligt att byta ut det kvartshaltiga materialet bör det vara förbehandlat för att minska spridningen av damm när materialet används. Till exempel kan materialet vara tvättat, vindsiktat eller behandlat med dammbindande medel.

11 § Kwartshaltigt material får endast användas som blästermedel vid manuell blästring om det sker i ett slutet blästerskåp med utsug eller vid våtblästring där vatten sätts till blästermedlet.

Allmänna råd: Om ett kvartsfritt blästermedel används vid blästring av kvartshaltiga ytor kan man behöva rena det använda blästermedlet från kvartshaltigt damm innan det återanvänds.

12 § Kristobalithaltigt filtermaterial får endast användas för att rena vatten om man vidtar åtgärder som effektivt hindrar att damm sprids när man doserar materialet.

Allmänna råd: Om man inte kan hantera det kristobalithaltiga filtermaterialet i en sluten process, är tömning av pulvret under vattentytan och användning av säcktömmare effektiva åtgärder för att hindra spridning av damm. Om det behövs bör dessa åtgärder utföras i kombination med processventilation.

Begränsning av dammspridning

Val av arbetsutrustning

13 § Vid bearbetning av kvartshaltigt material ska arbetsgivaren i första hand välja sådan arbetsutrustning som medför att kvartshaltigt damm sprids så lite som möjligt.

Allmänna råd: Man kan effektivt förebygga att dammet sprids genom att kapsla in arbetsutrustning som används i arbetet. Inkapslingen bör vara så tät som möjligt och frånluftsflödet från inkapslingen så stort att damm inte läcker ut. Om inkapsling inte är möjlig, kan man använda processventilation med tillräcklig kapacitet.

14 § Hytter som används vid arbete där det finns risk för arbetstagare att exponeras över det hygieniska gränsvärdet, ska vara utrustade med särskild tillförsel av luft samt ha en temperaturreglerande utrustning. Tilluften ska vara så fri från föroreningar som möjligt. Dessutom ska den tillförda

luftmängden kunna säkerställa ett övertryck så att damm inte tränger in i hytten.

Allmänna råd: För att tilluften ska vara så fri från föroreningar som möjligt, bör tilluftsaggregat till hytter ha finfilter med minst 90 procents avskiljningsgrad av 0,4 mikrometer (μm) partiklar (filterklass F8), mätt enligt svensk standard SS-EN 779. Finfiltret bör användas i kombination med ett lämpligt grundfilter, även kallat förfilter.

Andra filterkombinationer kan också användas om de ger motsvarande avskiljningsgrad som den som anges i standarden SS-EN 779.

Rengöring

15 § Arbetsställen där man hanterat kvartshaltigt material ska hållas rena från kvartshaltigt damm. Dessa ska rengöras i den omfattning som framgår av riskbedömningen.

Detta gäller även hytter som används i verksamheten samt personalutrymmen och andra lokaler i omedelbar anslutning till verksamheten.

Rutiner för regelbunden rengöring ska finnas för det aktuella arbetsstället.

Allmänna råd: Framtagna rengöringsrutiner kan med fördel föras in i de hanterings- och skyddsinstruktioner som upprättas enligt 21 §.

Allmänna regler för underhåll, städning och rengöring av arbetsstället, arbetslokaler och personalutrymmen med tillhörande inredning och utrustning finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning.

16 § Rengöring ska utföras så att damm inte virvlas upp eller sprids.

Allmänna råd: Tryckluftsblåsning och torrsopning är olämpliga rengöringsmetoder. Om möjligt bör centraldammsugare eller likvärdig utrustning användas. Frånluft från mobila dammsugare bör renas med minst 99,95 procents avskiljningsgrad för luftburet damm, d.v.s. HEPA-filter klass 13.

Skydd av arbetstagare

Andningsskydd

17 § När resultatet av riskbedömningen enligt 7 § och val av åtgärder enligt 8 § visar att andningsskydd behövs, ska skyddet vara sådant som

förhindrar inandning av kvartshaltigt damm. Skyddet ska vara anpassat till användaren.

Allmänna råd: En halvmask med utbytbart filter klass P3 är ett exempel på andningsskydd som normalt ger tillräckligt skydd. Gällande standarder är SS-EN 140 för halvmask och SS-EN 143 för filter.

När arbetet är fysiskt krävande eller tar längre tid än två timmar bör ett fläktmatat andningsskydd eller en andningsapparat med extern tillförsel av luft användas.

För att uppnå avsedd skyddseffekt, är det viktigt att användaren av andningsskyddet har gjort en kontroll av tätheten inför varje arbetspass. I andningsskyddets bruksanvisning beskrivs hur täthetskontrollen ska gå till. Det är viktigt att andningsskyddet sluter tätt mot ansiktet. Skägg och skäggstubb minskar skyddseffekten avsevärt.

18 § Det ska finnas dokumenterade rutiner för anpassning, kontroll, underhåll och förvaring av andningsskydd. Arbetstagarna ska kunna förstå rutinerna och rutinerna ska finnas tillgängliga på arbetsstället.

Allmänna råd: Regler för val, användning, underhåll och förvaring av personlig skyddsutrustning finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av personlig skyddsutrustning.

Uppföljning av åtgärder

19 § Arbetsgivaren ska efter genomförda åtgärder enligt 8 § följa upp dessa och bedöma om de har fått avsedd effekt. Detta ska ske minst en gång om året. Uppföljningen ska inkludera alla arbetstagare som kan påverkas av åtgärderna.

Allmänna råd: Uppföljningen innebär att kontrollera om de beslutade åtgärderna är genomförda, tillämpas på rätt sätt och är tillräckliga för att sänka exponeringen så mycket som är möjligt i förhållande till det hygieniska gränsvärdet. Ett sätt att uppfylla kravet i bestämmelsen är att kontrollera åtgärder genom skyddsronder.

20 § Arbetsgivaren ska se till att kontrollera funktion och prestanda hos anordningar som används för att minska arbetstagarnas exponering för kvartshaltigt damm. Detta ska göras med högst sex månaders mellanrum.

Kontroller ska göras oftare om förhållandena på arbetsstället kräver det.

Kontrollerna ska dokumenteras och dokumentationen ska finnas tillgänglig på arbetsstället.

Den arbetsgivare som bryter mot kraven i första och tredje stycket ska betala en sanktionsavgift, se 28 §.

Lägsta avgiften är 15 000 kronor och högsta avgiften är 150 000 kronor. För den som har 500 eller fler sysselsatta är avgiften 150 000 kronor. För den som har färre än 500 sysselsatta ska sanktionsavgiften beräknas enligt följande:

Avgift = 15 000 kronor + (antalet sysselsatta - 1) × 271 kronor.

Summan ska avrundas nedåt till närmaste hela hundratal.

Allmänna råd: Exempel på anordningar som avses i bestämmelsen är processventilation, allmänventilation och dammbegränsande utrustning eller konstruktion kring en maskin eller ett handhållet verktyg. Bestämmelsen avser även inhyrda anordningar.

Regler om ventilation i gruvor finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om berg- och gruvarbete. Allmänna regler om underhåll och kontroll av arbetsutrustning finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av arbetsutrustning.

Dokumentationen anses vara tillgänglig om arbetsgivare, arbetstagare, skyddsombud och Arbetsmiljöverket kan få tillgång till den vid behov. Dokumentationen kan finnas i pappersform eller i elektroniskt format.

Hanterings- och skyddsinstruktioner

21 § Det ska finnas dokumenterade hanterings- och skyddsinstruktioner för arbete där risken att exponeras är sådan att det behövs åtgärder, se 7 § andra stycket punkt 5.

Arbetstagarna ska kunna förstå instruktionerna och de ska finnas tillgängliga på arbetsstället.

Allmänna råd: Instruktionerna bör beskriva hur man arbetar på ett säkert sätt. Instruktionerna kan dokumenteras i form av skriven text men även som bilder eller filmer som ibland kan vara lättare att förstå än skriven text. Dokumentationen anses vara tillgänglig om arbetsgivare, arbetstagare, skyddsombud och Arbetsmiljöverket kan få tillgång till den vid behov. Dokumentationen kan finnas i pappersform eller i elektroniskt format.

Instruktionerna kan vara en del i mer omfattande instruktioner som tar hänsyn till samtliga risker på arbetsplatsen.

Kunskaper vid arbete med kvartshaltigt material

22 § Arbetsgivaren ska se till att alla som leder eller utför ett arbete som medför hantering av kvartshaltigt material, har tillräckliga kunskaper om hälsorisker som är förknippade med hantering av kvartshaltigt material och om hur dessa risker ska förebyggas. Arbetsgivaren ska även se till att berörda arbetstagare känner till vilka skyldigheter detta innebär för dem själva enligt 3 kap. 4 § arbetsmiljölagen (1977:1160).

Allmänna råd: Kunskaper och information om hälsorisker kan hämtas från

- resultat av undersökning och bedömning inklusive beslutade åtgärder enligt 8 §,
- mätrapporter som upprättats enligt 25 §,
- hanterings- och skyddsinstruktioner enligt 21 § samt andra rutiner,
- tillgänglig risk- och skyddsinformation, till exempel säkerhetsdatablad, och
- företagshälsovården eller annan sakkunnig inom arbetsmiljöområdet.

Mätningar

Egna mätningar

23 § Arbetsgivaren ska komplettera underlaget för riskbedömningen enligt 7 § med egna mätningar av halten respirabelt kvartsdamm eller respirabelt kristobalitdamm, se 25 §.

Mätningen behöver inte utföras om arbetsgivaren på något annat sätt kan bedöma riskerna för exponering och klargöra vilka åtgärder som behövs.

Allmänna råd: Med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160) har Arbetsmiljöverket möjlighet att inom ramen för sin tillsyn ställa krav på att arbetsgivaren ska göra mätningar.

Referensmätningar

24 § Referensmätningar får användas som underlag i riskbedömningen och för valet av åtgärder om

1. förhållandena är likvärdiga mellan det egna arbetsstället och den plats, där referensmätningar gjorts, och
2. en tydlig dokumentation, som redovisar de likvärdiga förhållandena, finns tillgänglig på det arbetsställe där man hänvisar till mätresultatet från referensmätningar.

Referensmätningar som används som underlag för riskbedömning ska följa den tekniska utvecklingen.

Allmänna råd: Likvärdiga förhållanden förutsätter att till exempel arbetsmetoder, ventilation och maskinell utrustning överensstämmer i stor utsträckning. Företag inom samma typ av verksamhet kan genomföra gemensamma referensmätningar.

25 § En mätning enligt 23 och 24 §§ ska utföras på det sätt som föreskrivs i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2011:18) om hygieniska gränsvärden.

Allmänna råd: Alla mätningar bör utföras vid normala driftförhållanden. Mätningar utomhus bör göras när det inte är nederbörd, dis eller dimma.

Mätresultaten ska dokumenteras i en mät rapport enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hygieniska gränsvärden.

Medicinska kontroller

26 § Arbetsgivare ska ordna med medicinska kontroller enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:6) om medicinska kontroller i arbetslivet. Detta gäller de arbetstagare som sysselsätts i arbete som innebär exponering för kvartshaltigt damm där arbetet pågår mer än 20 timmar per vecka under sammanlagt minst tre månader per år.

Första stycket gäller inte om arbetsgivaren genom resultat av exponeringsbedömning enligt 7 § punkt 4 visar att halten respirabelt kvartsdamm eller respirabelt kristobalitudamm i luften understiger halva gränsvärdet.

Bestämmelser om sanktionsavgifter för den som sysselsätter arbetstagare som inte bedöms som tjänstbara finns i 6 och 68 §§ i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2005:6) om medicinska kontroller i arbetslivet.

Allmänna råd: I bestämmelsen avses den sammanlagda exponeringstiden under ett år räknat i antal veckor. Det är viktigt att arbetsgivaren tar reda på arbetstagarens samtliga exponeringsperioder under året.

Anmälan av mobila anläggningar

27 § Den arbetsgivare som avser att påbörja drift vid mobilt krossverk, mobilt asfaltverk eller mobil betongstation ska skicka in en anmälan till Arbetsmiljöverket, innan anläggningen tas i bruk. Därefter ska anmälan göras var tredje månad om uppgifter enligt punkterna 1–4 i andra stycket har ändrats jämfört med föregående anmälan.

Anmälan ska innehålla uppgifter om

1. företagets namn, organisationsnummer och kontaktperson,
2. typ av verksamhet,
3. vilken typ av mobil anläggning som används eller kommer att användas i verksamheten, och
4. vid vilket arbetsställe anläggningen är belägen.

Den arbetsgivare som använder mobilt krossverk, mobilt asfaltverk eller mobil betongstation i strid med kravet i första och andra stycket, ska betala en sanktionsavgift om 5 000 kronor, se 28 §.

Allmänna råd: Ett arbetsställe kan vara ett vägbygge, en täkt m.m.

Bestämmelser om sanktionsavgifter

28 § Bestämmelserna i 9 § första och andra och i 20 § första och tredje stycket utgör föreskrifter enligt 4 kap. 2 och 8 §§ arbetsmiljölagen (1977:1160). Bestämmelserna i 27 § första och andra stycket utgör föreskrifter enligt 4 kap. 8 § arbetsmiljölagen (1977:1160). Den som överträder dessa bestämmelser ska betala sanktionsavgift enligt 8 kap. 5–10 §§ arbetsmiljölagen (1977:1160). Sanktionsavgiftens storlek beräknas enligt de grunder som anges i 9, 20 och 27 §§.

-
1. Denna författning träder i kraft den 2 november 2015.
  2. Genom denna författning upphävs Arbetsmarknadsstyrelsens föreskrifter (AFS 1992:16) om kvarts.

AFS 2015:2

ERNA ZELMIN-EKENHEM

Jens Åhman

Anna Middelman

